

Rolnummer 909
Arrest nr. 47/96 van 12 juli 1996

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1994, gesteld door de Jeugdrechtbank te Luik.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters P. Martens, J. Delruelle, E. Cerexhe, H. Coremans en A. Arts, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 20 juni 1995 in zake de procureur des Konings, M. Massetti en M. Galoche, heeft de Jeugdrechtbank te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Is het niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel dat bij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet wordt gewaarborgd, dat de personen die onderworpen zijn aan het decreet inzake hulpverlening aan de jeugd, zoals de leefgenoten en de opvangouders die partij zijn bij de overeenkomsten die voor de adviseur bij de hulpverlening aan de jeugd worden gesloten, niet in de zaak worden opgeroepen wanneer de jeugdrechtbank wordt geadieerd op grond van artikel 38 van het vermelde decreet, terwijl de oorspronkelijke ouders wel worden opgeroepen, of dat hun vrijwillige tussenkomst voor die rechtbank onontvankelijk wordt verklaard met toepassing van een procedurewet ? Veroorzaken die procedurewet en het decreet niet een discriminatie tussen, enerzijds, de oorspronkelijke ouders en de opvangouders, en, anderzijds, de kinderen die door hun oorspronkelijke ouders worden opgevoed en de kinderen die door hun opvangouders worden opgevoed ? »

Het Hof heeft de vraag als volgt geherformuleerd :

« Schendt de bepaling vervat in artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1994, die voorschrijft dat, behoudens afwijking, de wetbepalingen betreffende de vervolgingen in correctionele zaken gelden voor de in artikel 63ter, eerste lid, c), bedoelde procedures, niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door een verschil in behandeling in te stellen, in het kader van een procedure voor de jeugdrechtbank op grond van artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd tussen, enerzijds, de oorspronkelijke ouders en de opvangouders, en, anderzijds, tussen de kinderen die door hun oorspronkelijke ouders worden opgevoed en de kinderen die door hun opvangouders worden opgevoed, in zoverre, in bovenvermelde procedures, de opvangouders niet in de zaak worden opgeroepen of, met toepassing van artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering, hun vrijwillige tussenkomst niet is toegestaan ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

De procureur des Konings te Luik heeft M. Massetti en M. Galoche, ouders van het kind M. Massetti, gedagvaard om te verschijnen voor de Jeugdrechtbank teneinde die rechtbank ten aanzien van M. Massetti een van de maatregelen te horen nemen die zijn bedoeld in artikel 38, § 3, eerste lid, van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd.

Voor die rechtbank zijn ook aanwezig Ch. Marck en L. Massetti, verzoekers tot vrijwillige tussenkomst, die de opvangouders zijn van het kind M. Massetti, dat hun bij beschikking van de Jeugdrechtbank is toevertrouwd.

De Jeugdrechtbank, die zich dient uit te spreken over de vrijwillige tussenkomst van de opvangouders, stelt aan het Hof de hierboven vermelde prejudiciële vraag.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

De expeditie van de verwijzingsbeslissing is op 4 december 1995 ter griffie ingekomen.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 4 januari 1996 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 januari 1996.

Memories zijn ingediend door :

- de Franse Gemeenschapsregering, Surlet de Chokierplein 15-17, 1000 Brussel, bij op 14 februari 1996 ter post aangetekende brief;
- Ch. Marck en L. Massetti, samenwonende te 4460 Grâce-Hollogne, rue Germinal 27, bij op 15 februari 1996 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 19 februari 1996 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 27 februari 1996 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- Ch. Marck en L. Massetti, bij op 26 maart 1996 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, bij op 28 maart 1996 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 29 mei 1996 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 4 december 1996.

Bij beschikking van 14 mei 1996 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 6 juni 1996, na de vraag te hebben geherformuleerd, zoals hierboven vermeld.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 15 mei 1996 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 6 juni 1996 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. M. Snyers, advocaat bij de balie te Luik, voor Ch. Marck en L. Massetti;
 - . Mr. S. Depré, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;
 - . Mr. J. Bourtembourg, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J. Delruelle en A. Arts verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van L. Massetti en Ch. Marck

A.1. Hoewel artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 bepaalt dat de jeugdrechtsbank kennis neemt van de maatregelen die ten aanzien van een kind, zijn gezin of zijn leefgenoten dienen te worden genomen, hoewel de artikelen 1 en 2 van dat decreet de personen definiëren op wie het van toepassing is, onder wie zich de leefgenoten bevinden van wie de opvangouders deel uitmaken en hoewel artikel 9.2 van het Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind bepaalt dat wanneer het kind niet door zijn ouders wordt opgevoed, alle betrokken personen de gelegenheid dienen te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunt naar voren te brengen, worden de opvangouders niet gedagvaard en kunnen zij niet tussenkomen in de procedure voor de verwijzende rechter. Uit de artikelen 62 en 63bis van de wet van 8 april 1965 blijkt immers dat de inwerkingstelling van artikel 38 van het decreet wordt geregeld door het Wetboek van Strafvordering. Nu is volgens artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering de vrijwillige tussenkomst van een derde in de strafprocedure echter niet toegelaten.

Dat artikel 182, in samenhang met die artikelen 62 en 63bis, is in strijd met het gelijkheidsbeginsel omdat het een onverantwoorde discriminatie in het leven roept tussen de oorspronkelijke ouders en de opvangouders, onder de opvangouders naar gelang van de burgerlijke of strafrechtelijke aard van de procedures die op hen betrekking hebben, en onder de kinderen naargelang die door hun oorspronkelijke ouders of door hun opvangouders worden opgevoed.

Het verschil in behandeling tussen de oorspronkelijke ouders en de opvangouders kon misschien objectief worden verantwoord vóór het bestaan van het decreet van 4 maart 1991 vermits de opvangouders nooit in de zaak werden opgeroepen; dat geldt niet meer sinds dat decreet is aangenomen vermits die opvangouders geregeld door de adviseur bij de hulpverlening aan de jeugd worden opgeroepen en, op grond van artikel 37 van het decreet, de jeugdrechtsbank kunnen adiëren.

« In sommige situaties, [...] zoals die van Maria in het begin van haar leven, kan het gebeuren dat het werkelijke gezin van een kind gewoon datgene is dat het heeft opgevoed, en dit is een realiteit, ongeacht de sociologische en andere stellingen die overheersen en variëren naar gelang van de tijden en de maatschappijen. »

Heeft de wetgever weliswaar tot doel te vermijden dat de strafgerechten worden overstelpt met tal van

burgerlijke problemen, dan is het verschil in behandeling daarom nog niet verantwoord vermits vanaf het ogenblik waarop sommige burgerlijke problemen aan het Wetboek van Strafvordering worden onderworpen, zoals is voorgeschreven bij de artikelen 62 en 63bis van de wet betreffende de jeugdbescherming, de door die burgerlijke problemen getroffen personen vrijwillig moeten kunnen tussenkomen.

Aangezien het decreet van 4 maart 1991 bepaalt dat de opvangouders door de adviseur bij de hulpverlening aan de jeugd worden opgeroepen met het oog op het verkrijgen van hun toestemming overeenkomstig artikel 7, eerste lid, van het decreet en aangezien zij opnieuw zullen moeten tussenkomen wanneer de hulpmaatregel door de directeur zal worden toegepast, lijkt het niet in overeenstemming met de gelijkheidsregel dat zij worden uitgesloten van de procedure voor de jeugdrechtsbank die over eventuele dwangmaatregelen beslist.

Memorie van de Franse Gemeenschapsregering

A.2.1. De jeugdrechter ondervraagt het Hof niet over de grondwettigheid van een norm in het bijzonder, maar over de grondwettigheid van de interpretatie die hij geeft aan de combinatie van verschillende regels : de artikelen 62, 63bis en 63ter van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd en artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering. Die interpretatie vloeit indirect voort uit de bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming, zoals die blijkt uit artikel 128, § 1, van de Grondwet en artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

De federale wetgever blijft immers als enige bevoegd om de procedure te regelen die voor de jeugdrechter van toepassing is. « Bijgevolg komt het hem alleen toe te bepalen wie partij is voor de jeugdrechter wanneer deze door het openbaar ministerie wordt geadieerd op grond van artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991. »

Uit artikel 62 van de wet van 8 april 1965 blijkt dat, behoudens afwijking, de procedureregels in correctionele zaken op de jeugdrechter van toepassing zijn wanneer deze door het openbaar ministerie inzake gerechtelijke bescherming wordt geadieerd. Bij die procedureregels dient melding te worden gemaakt van artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering, dat de vrijwillige of gedwongen tussenkomst van een derde niet toestaat. Dat beginsel wordt door de rechtspraak algemeen toegepast. Nu de federale wetgever geen enkele regel heeft aangenomen die van het vermelde principe afwijkt, dient men ervan uit te gaan dat de vrijwillige tussenkomst van de leefgenoten of de opvangouders voor de jeugdrechter onmogelijk is wanneer deze door het openbaar ministerie wordt geadieerd op grond van artikel 38 van het decreet van 4 maart 1991.

De Franse Gemeenschap is van mening dat dit verschil in behandeling tussen de oorspronkelijke ouders, enerzijds, en de opvangouders of de leefgenoten, anderzijds, discriminerend is en in strijd met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Zij is ook van mening dat die discriminatie in strijd is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, alsmede met artikel 9.2 van het Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind. Tot slot is zij van mening dat de federale wetgever, door de vrijwillige tussenkomst van de leefgenoten of de opvangouders te verhinderen, ten onrechte haar bevoegdheid betreedt.

A.2.2. Het verschil in behandeling is in strijd met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De weigering van de vrijwillige tussenkomst van een derde in het strafproces is immers bedoeld om te vermijden dat een tussenkomende partij een burgerlijke betwisting voor de strafrechter brengt. Te dezen is er voor de correctionele procedure, en niet voor de burgerlijke procedure, gekozen, meer om reden van de praktische, soepele en snelle toepasbaarheid ervan en de lagere kosten dan om reden van het eventuele strafrechtelijke karakter van de te nemen maatregelen. De vrijwillige tussenkomst van de leefgenoten of de opvangouders heeft derhalve niet zozeer tot doel hen in staat te stellen een vordering tot schadevergoeding in te leiden, doch hun de mogelijkheid te bieden te worden gehoord voorafgaand aan een beslissing die hen rechtstreeks kan raken. De beginselen van een goede rechtsbedeling en van de naleving van de rechten van de verdediging veronderstellen dat zij kunnen worden gehoord, zelfs indien ze niet rechtstreeks worden gedagvaard, vanwege de affectieve relatie die zij met het kind onderhouden. Zij hebben evenzeer als de oorspronkelijke ouders belang bij de in het geding zijnde procedure.

Overigens zijn de gevolgen van het verbod van vrijwillige tussenkomst van de opvangouders of de leefgenoten onevenredig met het doel van dat verbod.

A.2.3. Het verschil in behandeling is in strijd met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De beslissing van de jeugdrechtsbank kan een rechtstreekse weerslag hebben op het recht van de leefgenoten of de opvangouders op de bewaring van het kind, of op hun belang om de affectieve banden die zij met dat kind onderhouden, te handhaven. Er staat dus een recht of een belang van burgerlijke aard op het spel en de houder ervan zou moeten kunnen worden gehoord.

Krachtens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is artikel 6 van het Verdrag van toepassing zodra de afloop van een procedure rechtstreeks bepalend is voor een recht van burgerlijke aard. Dat artikel 6 is ook van toepassing wanneer de betrokkene aanspraak kan maken op een gewoon voordeel of belang. Artikel 6 waarborgt het recht op toegang tot een rechtbank. Het waarborgt ook het recht om door een rechter te worden gehoord. In dat opzicht is het niet verantwoord een onderscheid te maken tussen de oorspronkelijke ouders en de leefgenoten of de opvangouders. Daaruit volgt een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

A.2.4. Het verschil in behandeling is ook in strijd met artikel 9.2 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, waaruit blijkt dat al degenen die betrokken zijn bij het lot van het kind moeten kunnen worden gehoord door degene die ten aanzien van het kind een beslissing kan nemen. « Zulks is natuurlijk het geval voor de leefgenoten of de opvangouders die, te dezen, de bewaring over het kind hebben en het risico lopen die te verliezen indien de jeugdrechter een maatregel tot plaatsing of een andere maatregel beveelt. » Opnieuw is er schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, ditmaal in samenhang met artikel 9.2 van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

A.2.5. Het verbod van vrijwillige tussenkomst van de leefgenoten of de opvangouders voor de jeugdrechter maakt ook inbreuk op de regels die de bevoegdheden verdelen tussen de federale wetgever en de gemeenschappen. Het Arbitragehof is bevoegd om een dergelijke schending te censureren.

Is de federale wetgever weliswaar bevoegd om de organisatie van de jeugdrechtsbanken, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die rechtscolleges te regelen, dan vermag hij die bevoegdheid niet uit te oefenen op een manier die de gemeenschap zou verhinderen zelf haar eigen bevoegdheid uit te oefenen of die zou ingaan tegen de wil van de gemeenschap in de uitoefening van haar bevoegdheid. Het gaat hier om een toepassing van het beginsel van de federale loyaliteit.

Nu heeft de Franse Gemeenschap met het decreet van 4 maart 1991 de jongere en de leefgenoten willen betrekken bij en laten deelnemen aan het tot stand brengen en het ten uitvoer leggen van de hulpmaatregelen die op grond van het decreet voor hen in werking worden gesteld. Die wil blijkt duidelijk uit de parlementaire voorbereiding van het decreet.

Heeft de Raad van State in zijn advies weliswaar beklemtoond dat de Gemeenschap niet kon raken aan de bevoegdheden van de jeugdrechtsbanken, noch aan hun organisatie of de rechtspleging die erop van toepassing is, dan heeft hij niettemin doen opmerken dat de federale wetgever, om aan de bepalingen van het ontwerp ten volle uitwerking te geven, de rechtspleging zou moeten regelen die voor de jeugdrechtsbanken moet worden gevolgd in de aangelegenheden die hun door de decreetgever zijn toevertrouwd. Hij heeft ook gesteld dat de federale wetgever de bevoegdheid van de decreetgever niet kon verlammen en hem zijn medewerking diende te verlenen door procedureregels vast te stellen in overeenstemming met de wensen van de gemeenschap.

Dat betekent dat de regels tot verdeling van de bevoegdheden tussen de federale Staat en de gemeenschappen inzake hulpverlening aan de jeugd niet de ene na de andere moeten worden gelezen, doch de ene in samenhang met de andere en dat zij met elkaar in overeenstemming dienen te worden gebracht.

Daaruit volgt dat de federale wetgever de procedure voor de jeugdrechter moest regelen met inachtneming van de wil van de Franse Gemeenschap om elke bij het kind betrokken persoon de mogelijkheid te bieden door de rechter te worden gehoord. De normatieve bepalingen ter zake, in de interpretatie die de rechter eraan heeft gegeven, houden geen rekening met de wil van de Franse Gemeenschap op dat vlak en zijn in strijd met artikel 128, § 1, van de Grondwet, alsook met artikel 5, § 1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

A.3.1. Zich baserend op de bevoegdheid die haar bij artikel 5, § 1, II, 6, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 is toegekend, heeft de Franse Gemeenschap het decreet van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd aangenomen. Dat decreet berust op diverse beginselen, waaronder de onttrekking van de jeugdbescherming aan de rechterlijke macht, de exclusieve bevoegdheid van de rechterlijke macht inzake opgelegde hulpverlening, het recht op gespecialiseerde hulpverlening en de inachtneming van de fundamentele rechten van de jongeren en de gezinnen. Wanneer zij de vrijwillige sociale hulpverlening heeft geregeld, heeft de Franse Gemeenschap alle betrokken personen, met inbegrip van de opvangouders, de mogelijkheid gegeven hun standpunt te laten kennen. De Franse Gemeenschap heeft ook voorzien in de gevallen waarin de jeugdrechtsbank kan optreden. Zij heeft dat optreden tot het strikt noodzakelijke willen beperken. Zij heeft evenwel de uitoefening van de rechten van de verdediging voor de jeugdrechtsbanken niet kunnen regelen omdat die aangelegenheid onder de procedure valt, die een nationale bevoegdheid is gebleven.

Het decreet van de Franse Gemeenschap voorziet in drie types van optreden van de jeugdrechtsbank. Dit optreden is vastgesteld bij de artikelen 37, 38 en 39 van het decreet van 4 maart 1991. Om de procedureregels te bepalen die door de jeugdrechtsbank zullen moeten worden gevolgd in het kader van de materiële bevoegdheden die haar door het decreet worden toegekend, dient te worden verwezen naar de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij een wet van 2 februari 1994. Bij die wet heeft de wetgever de volgende beginselen in werking willen stellen : voorzien in procedureregels die zoveel mogelijk gelijklopend zijn, zowel voor de procedures die door de gemeenschappen worden ingevoerd als voor die welke door de federale wetgever worden ingevoerd, en procedureregels die specifiek zijn voor de communautaire procedures op een soepele manier aannemen teneinde de bevoegdheden van de gemeenschappen in acht te nemen en ze niet te beperken.

Artikel 63ter van de wet van 8 april 1965 stelt in dat opzicht de manier vast waarop de jeugdrechtsbank wordt geadieerd. In het eerste lid worden drie gevallen onderscheiden : *littera a*) zal met name toepassing dienen te vinden wanneer de jeugdrechtsbank de bevoegdheid zal moeten uitoefenen die haar bij artikel 39 van het decreet wordt toegekend; *littera b*) zal toepassing dienen te vinden in het kader van artikel 37 van het decreet; voor de andere procedures zal de aanhangmaking moeten worden toegepast die in *littera c*) is voorgeschreven.

« Het is dus door vrijwillige verschijning ingevolge een met redenen omklede waarschuwing van het openbaar ministerie of bij dagvaarding op verzoek van het openbaar ministerie dat de jeugdrechtsbank zal worden geadieerd wanneer zij, zoals in de zaak die aanleiding heeft gegeven tot deze prejudiciële vraag, ertoe wordt gebracht ten gronde uitspraak te doen, na de partijen in hun middelen te hebben gehoord, over een maatregel van gerechtelijke bescherming die moet worden genomen ten aanzien van een kind, zijn gezin of zijn leefgenoten, wanneer de lichamelijke of psychische integriteit van dat kind werkelijk en ernstig wordt bedreigd en wanneer een van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die het kind in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, de hulp van de adviseur bij de hulpverlening aan de jeugd weigert of die hulp niet benut (decreet, artikel 38). »

Nu dient, krachtens het laatste lid van artikel 63ter, de dagvaarding ook te worden gericht aan de personen die de jongere onder hun bewaring hebben en, volgens de parlementaire voorbereiding, worden de opvangouders daarin begrepen.

De dagvaarding dient trouwens ook te worden gericht aan de andere personen aan wie een vorderingsrecht is toegekend, en zulks is het geval voor de opvangouders, krachtens artikel 37 van het decreet.

In het kader van de procedure die tot deze prejudiciële vraag aanleiding heeft gegeven, had het openbaar ministerie de dagvaardingen moeten richten aan de opvangouders die, met inachtneming van artikel 9.2 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, de mogelijkheid moeten hebben deel te nemen aan de beraadslagingen voor de jeugdrechtsbank en hun standpunt te laten kennen. In die mate is de vraag van de ontvankelijkheid van de vrijwillige tussenkomst niet aan de orde.

Daaruit vloeit voort dat de prejudiciële vraag zonder voorwerp is en dat ze niet « prejudicieel » is. Er is geen discriminerende behandeling tussen de opvangouders en de oorspronkelijke ouders. De dagvaarding waarmee de zaak op verzoek van het openbaar ministerie bij de jeugdrechtsbank aanhangig wordt gemaakt, moet immers in elk geval aan de opvangouders worden gericht, ongeacht of zij in rechte of in feite de bewaring over het kind uitoefenen en of hun instemming in het kader van de vrijwillige sociale hulpverlening al dan niet vereist is.

Bovendien moet worden opgemerkt dat zelfs indien de vrijwillige tussenkomst niet mogelijk was, *quod non*, de rechtsbank, zodra de zaak aanhangig is gemaakt, nog steeds de mogelijkheid zou hebben om wie dan ook op te

roepen, naar luid van artikel 51 van de wet van 8 april 1965, zodat zij over de mogelijkheid beschikt om elke betrokken persoon de gelegenheid te geven zijn standpunt te laten kennen.

Memorie van antwoord van L. Massetti en Ch. Marck

A.4. De Ministerraad beweert ten onrechte dat de gestelde vraag niet prejudicieel is. Zij is dat in de eerste plaats omdat de jeugdrechter te Luik de vraag heeft gesteld.

Men kan zich vervolgens afvragen of de andere parketten het eens zijn met het standpunt van de Ministerraad, volgens hetwelk artikel 63ter van de wet van 8 april 1965 verplicht de opvangouders in de zaak op te roepen.

Bij verschillende jeugdparketten werden inlichtingen ingewonnen. Daaruit blijkt dat enkel het parket te Verviers de opvangouders systematisch dagvaardt. De parketten te Hoei, Neufchâteau, Bergen en Nijvel dagvaardden de opvangouders niet, de andere parketten doen dat geval per geval zonder te overwegen dat het een verplichting zou zijn.

Dat betekent dat de meeste jeugdparketten beslissen over de opportuniteit om de opvangouders al dan niet te dagvaarden in het kader van de rechtspleging van artikel 38 van het decreet.

In het licht van de tekst van artikel 63ter van de wet kan men hen dat niet verwijten. Niet alle opvangouders hebben de bewaring over de minderjarige en, in de gevallen waarin zij die niet hebben, staat het aan het openbaar ministerie na te gaan of zij moeten worden gedagvaard door te onderzoeken of zij al dan niet een vorderingsrecht hebben.

« Maar sommige ondervraagde magistraten kenden die bepaling van artikel 63ter van de wet niet, die recent is vermits zij op 27 september 1994 in werking is getreden.

Het feit dat die opportuniteitscontrole in de praktijk bestaat, verantwoordt des te meer de noodzaak voor de opvangouders om vrijwillig te kunnen tussenkomen in de zaak wanneer het openbaar ministerie heeft nagelaten hen te dagvaarden, ongeacht trouwens de reden van dat verzuim.

Vermits de wet voorziet in een onderzoek, door het openbaar ministerie, van de gevallen waarin de personen een vorderingsrecht hebben, zou het ook discriminerend jegens hen zijn de opvangouders te verbieden vrijwillig tussen te komen in de zaak om dat vorderingsrecht te doen gelden, dat het openbaar ministerie hun weigert door het te betwisten of het niet in acht te nemen. »

Memorie van antwoord van de Ministerraad

A.5. In de eerste plaats moet worden gewezen op het feit dat de tussenkomende partij, door te trachten aan te tonen dat de opvangouders en de leefgenoten ten opzichte van de oorspronkelijke ouders een verschillende behandeling ondergaan die in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, de bewoordingen van de aanhangigmaking bij het Hof wijzigt, waartoe zij niet de bevoegdheid heeft.

De omstandigheid dat een eventueel verschil in behandeling tot stand zou worden gebracht tussen de andere leefgenoten dan de opvangouders, enerzijds, en de oorspronkelijke ouders, anderzijds, wordt in de prejudiciële vraag niet beoogd.

Vervolgens moet worden beklemtoond dat er geen discriminerende behandeling is tussen de twee categorieën van ouders, de opvangouders en de oorspronkelijke ouders, vermits krachtens artikel 63ter van de wet van 8 april 1965, enerzijds, de personen die in rechte de bewaring over de jongere hebben en, anderzijds, de personen die een vorderingsrecht hebben dat is erkend door de Franse Gemeenschap, namelijk de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die de jongere in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, in de zaak moeten worden gedagvaard.

Vermits de opvangouders in de zaak moeten worden gedagvaard, zullen zij steeds de gelegenheid hebben om te worden gehoord met inachtneming van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

en artikel 9.2 van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

Er zou evenmin sprake kunnen zijn van een inbreuk op de regels die de bevoegdheden verdelen tussen de federale Staat en de gemeenschappen vermits de wet van 2 februari 1994 juist aan de *desiderata* van de decreetgever heeft willen tegemoetkomen. Dat blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet en uit de geest waarin het reeds geciteerde artikel 63ter, laatste lid, is aangenomen.

Overigens blijkt daaruit dat er geen verschil in behandeling van de kinderen is.

- B -

B.1. Zoals de prejudiciële vraag door het Hof is geherformuleerd, heeft zij betrekking op de bestaanbaarheid met de regels van gelijkheid en niet-discriminatie van de bepaling die vervat is in artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1994. Dat artikel zou een verschil in behandeling in het leven roepen, in een procedure ingesteld voor de jeugdrechtbank op grond van artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, enerzijds, tussen de oorspronkelijke ouders en de opvangouders, en, anderzijds, tussen de kinderen die door hun oorspronkelijke ouders worden opgevoed en de kinderen die door hun opvangouders worden opgevoed, in zoverre, in een dergelijke procedure, de opvangouders niet in de zaak worden opgeroepen of, met toepassing van artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering, hun vrijwillige tussenkomst niet is toegestaan.

B.2. Artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1994, bepaalt :

« Behoudens afwijking, gelden voor de in titel II, hoofdstuk II, evenals voor de in de artikelen 63bis, § 2, en 63ter, eerste lid, *b*), bedoelde procedures de wetsbepalingen inzake burgerlijke rechtspleging, en voor de in titel II, hoofdstuk III, evenals voor de in artikel 63ter, eerste lid, *a*) en *c*), bedoelde procedures, de wetsbepalingen betreffende de vervolgingen in correctionele zaken. »

Artikel 63bis, § 1, van die wet bepaalt :

« De rechtsplegingsregels bedoeld in dit hoofdstuk, met uitzondering van de artikelen 45.2 en 46, zijn van toepassing op de bepalingen van gerechtelijke bescherming die door de bevoegde instanties zijn uitgevaardigd krachtens artikel 59bis, §§ 2bis en 4bis, van de Grondwet en artikel 5, § 1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. »

Artikel 63ter van die wet bepaalt :

« In de rechtsplegingen bedoeld in artikel 63bis, wordt de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig gemaakt :

a) bij vordering van het openbaar ministerie, met het oog op het bevelen of toelaten van de maatregelen voorzien door deze organen :

- hetzij, in het raam van voorlopige maatregelen, alvorens over de grond van de zaak te beslissen;

- hetzij, in spoedeisende gevallen;

b) bij verzoekschrift door de belanghebbende partij neergelegd ter griffie van de jeugdrechtbank, met het oog op het beslechten van een geschil betreffende een maatregel genomen door de bevoegde instanties, bedoeld in artikel 37, § 2;

c) in de andere gevallen, door vrijwillige verschijning ingevolge een met redenen omklede waarschuwing van het openbaar ministerie of bij dagvaarding op verzoek van het openbaar ministerie, met het oog op een beslissing ten gronde, nadat de partijen hun middelen hebben voorgedragen.

In de gevallen bedoeld in b), worden de partijen opgeroepen door de griffier om te verschijnen op de door de rechter vastgestelde zitting. De oproeping vermeldt het voorwerp van het verzoek. De griffier zendt een afschrift van het verzoekschrift over aan het openbaar ministerie.

In de gevallen bedoeld in c), moeten de dagvaarding of de waarschuwing, op straffe van nietigheid, worden gericht aan de ouders, voogden of degenen die de jongere onder hun bewaring hebben en aan hem zelf indien hij minstens twaalf jaar oud is, alsook aan de personen aan wie, in voorkomend geval, een vorderingsrecht toegekend is. »

De parlementaire voorbereiding van die bepaling vermeldt :

« De aanduiding van de personen aan wie de dagvaarding moet worden gericht, is voorzien in het laatste lid. Het gaat om een bepaling met gemengd karakter, die zowel betrekking heeft op de procedure als op de grond van het recht. Zij heeft betrekking op de grond van het recht in de mate waarin zij bepaalt welke partijen een recht mogen invoeren; zij heeft betrekking op de procedure in de mate waarin zij algemene mechanismen in werking stelt, zoals de bevoegdheid om in rechte op te treden en het ouderlijk gezag.

De voorgestelde tekst vermeldt ook als te dagvaarden personen de minderjarige zelf, vanaf de leeftijd van twaalf jaar, evenals de persoon of personen die het hoederecht uitoefenen, zoals dit reeds voorzien is bij artikel 46 van de wet van 8 april 1965, en voegt er de eventuele andere personen aan toe waaraan door de Gemeenschappen een vorderingsrecht zou worden toegekend, zoals aan de pleegouders » (*Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, nr. 532/1, p. 32).

Artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd vertrouwt aan de rechtbank de zorg toe om maatregelen te nemen ten aanzien van een kind, zijn gezin of zijn leefgenoten, wanneer de lichamelijke of psychische integriteit van dat kind werkelijk en ernstig wordt bedreigd en wanneer een van de personen die de ouderlijke macht uitoefenen of die het kind in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, de hulp van de adviseur weigert of die hulp niet benut. De procedures die in dat kader in werking worden gesteld, zijn bepaald in c) van het eerste lid van artikel 63ter van de bovenvermelde wet.

Artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt overigens :

« De zaken die tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank behoren, worden bij haar aanhangig gemaakt, hetzij door de verwijzing naar de rechtbank overeenkomstig de artikelen 130 en 160 hiervoren, hetzij door een dagvaarding, rechtstreeks aan de verdachte en aan de voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijke personen gedaan door de burgerlijke partij en, in alle gevallen, door de procureur des Konings, hetzij door de oproeping van de verdachte bij proces-verbaal, conform artikel 216^{quater}. »

B.3. Zoals het door de verwijzende rechter wordt uitgelegd, staat artikel 62 van de wet van 8 april 1965 niet toe dat opvangouders voor de jeugdrechtbank partij zijn, hetzij ambtshalve, hetzij door vrijwillige tussenkomst, in een procedure ingesteld met toepassing van artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd.

Het staat aan de rechter die de vraag stelt de bepaling die daarin aan de orde is, te interpreteren. Het Hof spreekt zich in de eerste plaats uit over de bestaanbaarheid van de aldus uitgelegde bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.4. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden.

Volgens artikel 22 van de Grondwet, gelezen in samenhang met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, heeft ieder recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven. Die bepalingen waarborgen het genot van dat recht zowel aan de ouders als aan de kinderen. Zij kunnen ook toepassing vinden op de betrekkingen tussen een kind en zijn opvangouders. Het recht op de eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven houdt voor ieder van de

betrokken personen het recht in om te kunnen tussenkomen in een gerechtelijke procedure die gevolgen kan hebben voor zijn gezinsleven. Dat recht op tussenkomst maakt overigens deel uit van de jurisdictionele waarborgen die aan alle burgers worden toegekend en uitdrukkelijk zijn bevestigd bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, wanneer een betwisting betrekking heeft op een burgerlijk recht zoals het recht op het gezinsleven.

Dat recht op tussenkomst kan aan de opvangouders niet worden ontzegd dan om een van de redenen die bij artikel 8.2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zijn voorgeschreven. Het Hof ziet niet welke verantwoording zou kunnen worden aangevoerd om op een algemene manier en *a priori* aan de opvangouders het recht te ontzeggen om tussen te komen in een procedure zoals die welke is bedoeld in artikel 38 van het voormelde decreet van de Franse Gemeenschap.

Zoals het door de verwijzende rechter wordt geïnterpreteerd, schendt artikel 62 van de wet van 8 april 1965 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.5. Het Hof stelt nochtans vast dat artikel 62 van de wet van 8 april 1965 de opvangouders niet noodzakelijk elke mogelijkheid ontnemt om in de zaak te worden opgeroepen en derhalve partij te zijn in de procedures die zijn bedoeld in artikel 63ter, eerste lid, c), vermits dat artikel 62 uitdrukkelijk bepaalt dat afwijkingen van het beginsel toegelaten zijn en vermits artikel 63ter zelf een derde lid bevat volgens hetwelk, wanneer de zaak bij de rechtbank aanhangig wordt gemaakt door een dagvaarding, op verzoek van het openbaar ministerie, de dagvaarding of de waarschuwing, op straffe van nietigheid, onder meer moeten worden gericht aan de ouders, voogden of degenen die de jongere onder hun bewaring hebben alsook, in voorkomend geval, aan de personen aan wie een vorderingsrecht is toegekend. De opvangouders worden in die opsomming beoogd, wat trouwens wordt bevestigd door de reeds geciteerde parlementaire voorbereiding van de wet van 2 februari 1994, waarbij artikel 63ter van de wet van 8 april 1965 is ingevoerd.

In die interpretatie van artikel 62 van de wet van 8 april 1965, gelezen in samenhang met artikel 63ter, derde lid, van die wet, moeten de opvangouders op straffe van nietigheid hetzij gedagvaard, hetzij gewaarschuwd worden : in het eerste geval zijn ze partij in de zaak; in het tweede geval kunnen ze vrijwillig verschijnen.

Aldus geïnterpreteerd brengt artikel 62 van de wet van 8 april 1965 geen verschil in behandeling teweeg tussen de opvangouders en de oorspronkelijke ouders en schendt het de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Zoals uitgelegd door de verwijzende rechter, schendt artikel 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1994, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het de vrijwillige tussenkomst van de opvangouders niet toestaat in een procedure ingesteld voor de jeugdrechtbank op grond van artikel 38 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd.

In de in B.5 gegeven interpretatie impliceert artikel 62 van die wet geen verschil in behandeling tussen de oorspronkelijke ouders en de opvangouders en schendt het de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 12 juli 1996.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior